

NOVA EUROPSKA STRATEGIJA ZA NORMIZACIJU

Ove će godine norme biti jedno od glavnih pitanja hrvatskoga gospodarstva

Nakon što je u veljači Europska komisija predstavila novu europsku strategiju za normizaciju, bilo je jasno da će tijekom ove godine norme i njihova primjena u gospodarstvu biti nezaobilazna tema u hrvatskome poslovnom prostoru. No može li Hrvatska primijeniti smjernice nove europske strategije za normizaciju? Ima li dovoljno stručnjaka i je li uopće svjesna važnosti tog područja?

Nakon objave osuvremenjene industrijske strategije EU u svibnju 2021., kojom se nastoji ojačati konkurentnost EU u svijetu, omogućiti otporno, zeleno i digitalno gospodarstvo i usaditi demokratske vrijednosti u primjenu tehnologije, Europska komisija objavila je početkom veljače i novu strategiju za normizaciju prema kojoj će norme imati ključnu ulogu u provođenju ciljeva industrijske strategije EU i suočavanju s trenutačnim izazovima industrije u EU. Nova strategija za normizaciju utvrdila je hitne normizacijske potrebe u području cjepiva i lijekova za COVID-19, recikliranja kritičnih sirovina, lanca vrijednosti čistog vodika, niskougljičnog cementa, certifikacije čipova i podatkovnih normi. Strategiju prati prijedlog izmjene Uredbe o europskoj normizaciji, izvještaj o njezinoj provedbi i godišnji program rada Europske unije za europsku normizaciju u kojoj će biti navedeni normizacijski prioriteti za 2022. godinu.

Zašto su norme važne

'Norme su alat na temelju kojega su naši uređaji i tehnologije ne samo sigurni nego i utjelovljuju demokratske vrijednosti EU, neovisno o tome je li riječ o zaštiti podataka koje obrađuju umjetne inteligencije ili zaštiti naših pametnih uređaja od hakera. Norme nam trebaju i za pripremu i izvedbu važnih investicijskih projekata, npr. ulaganja u vodik i baterije te za povećanje vrijednosti ulaganja u inovacije tako što će poduzeća u EU imati prednost na tržištu', izjavila je izvršna potpredsjednica za Europu **Margrethe Vestager** prigodom objave nove strategije za normizaciju. Komisija navodi da je cilj nove strategije u normizaciji pomoći EU da postigne svoje ciljeve za zeleno i digitalno gospodarstvo. Također želi postati snažniji igrač u globalnome gospodarstvu, u skladu s novom industrijskom strategijom EU. U toj strategiji predložene su mjere u pet područja, a uključuju potrebne normizacijske aktivnosti u strateškim sektorima, poboljšanje upravljanja europskim normizacijskim sustavom, poticanje vodeće uloge europskih normi u globalnome kontekstu, poticanje inovacija i podršku za educiranje nove generacije normizacijskih stručnjaka.

Financiranje iz fondova EU?

Hrvatski zavod za norme (HZN) neovisna je i neprofitna javna ustanova osnovana kao nacionalno normirno tijelo Republike Hrvatske s ciljem postizanja ciljeva normizacije: povećanja razine sigurnosti proizvoda i procesa, čuvanje zdravlja i života ljudi te zaštita okoliša, promicanje kvalitete proi-

zvođa, procesa i usluga, osiguranja svrsishodne uporabe rada, materijala i energije, poboljšanja proizvodne učinkovitosti, ograničenja raznolikosti, osiguranja spojivosti i zamjenjivosti te otklanjanja tehničkih zapreka u međunarodnoj trgovini. Na jedinstvenome tržištu europske norme podupiru europske prioritete, a istodobno osiguravaju i globalnu konkurentnost EU.

HZN je u posljednjih godinu dana u više navrata zaprimio upite poduzetnika o mogućim financijskim potporama za uvođenje normi. Zaključujem da među poduzetnicima, malim, srednjim i mikro-poduzećima, veliko zanimanje za uvođenje ISO normi za sustave upravljanja kvalitetom i okolišem, koje su postale neophodne u javnim nabavama. U skladu s prethodnom praksom Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta objavilo je 2018. poziv na dostavu projektnih prijava 'Uvođenje sustava upravljanja poslovnim procesima i kvalitetom (ISO i slične norme)', koji se provodio u okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Bilo bi korisno i vrlo važno za daljnji razvoj hrvatskoga gospodarstva, smatraju poduzetnici, da Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova EU te Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja zajedno uvrste u novo programsko razdoblje (2021. – 2027.) financiranja iz fondova EU i program koji će osigurati poduzetnicima sredstva za uvođenje normi u poslovni proces.

Uloga stručnjaka u normizaciji

Prilikom razvoja normizacijskog projekta neki stručnjaci u tehničkim odborima daju na raspolaganje svoja znanja potrebna za normizacijski rad, bilo da su kasnije prikazana kao rezultati bilo da su ih samo podijelili tijekom rasprava, što drugim sudionicima omogućava uvid u njihova napredna znanja i iskustva (*know-how*), usvajanje novih znanja i konkurentsku prednost u odnosu na one koji ne sudjeluju u normizacijskome radu.

Neki stručnjaci vide mogućnost lakšeg pristupa novim tržištima putem smanjenja zapreka u međunarodnoj trgovini te osiguravanjem kompatibilnosti s kompletnim proizvodima ili sustavima. Također, sudionicima rad u tehničkim odborima putem rasprava o tehničkim problemima omogućava rješavanje specifičnih problema koje tada mogu riješiti sinergijom stručnog znanja svih sudionika. Radom u tehničkim odborima sudionici mogu utjecati i na same propise, mogu predvidjeti, spriječiti ili prilagoditi sadržaj norma ili tehnički sadržaj propisa koji se izrađuje na temelju zahtjeva zakonodavca. Istraživanje o tome

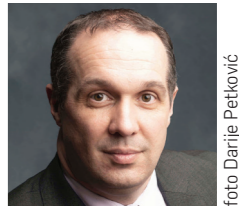

foto Darije Petković

piše **IGOR BOŽIČEVIĆ**
dipl. ing. prom., univ. spec.
oec., ravnatelj Hrvatskoga
zavoda za norme

DIGITALNI ALAT

HRN4You – 'online' pristup normama

• Od siječnja 2021. dostupna je nova verzija aplikacije HRN4You Repozitorij hrvatskih norma na mrežnim stranicama <https://repozitorij.hzn.hr> Repozitorij trenutno sadrži više od 53.000 vrijedećih i povučenih normativnih dokumenata koji se u aplikaciji mogu pretraživati prema različitim kriterijima, npr. oznaci norme, naslovu, godini objave, tehničkom odboru i dr., a registrirani korisnici imaju i mogućnost uvida u sadržaj dokumenata.

POMOĆ U ODLUCI

Kako norme mogu pomoći poduzetnicima

- Mogu pomoći malim i srednjim poduzećima da poboljšaju i prate kvalitetu svojih proizvoda i usluga! Povećava se zadovoljstvo kupaca i njihovo vraćanje te privlače nove kupce.
- Ulijevaju sigurnost i povjerenje. Kupci imaju pozitivnije mišljenje o poduzećima koja primjenjuju norme nego o onima koja ih ne primjenjuju.
- Norme i s njima povezane oznake sukladnosti široko su priznate i cijeni se znak prednosti kvalitete i mogu biti važne za ugled tvrtke.
- Normirano nazivlje i definicije osiguravaju jasnoću i razumljivost te mogu pojednostavniti komunikaciju među stručnjacima raznih područja i među državama.
- Osiguravaju zbirku usklađenih pravila i normiranih metoda koje omogućuju da proizvodi i usluge imaju visoku razinu funkcionalnosti, interoperabilnosti i kompatibilnosti, pospješujući njihovo prihvaćanje na tržištu.
- Primjena europskih i međunarodnih normi olakšava pristup i ulaz na šira europska i međunarodna tržišta. Upotrebom normi u okviru izvozne strategije mogu se stvoriti nove poslovne prilike i povećati prodaja, uza smanjenje troškova trgovine.
- Europske usklađene norme daju izravnu pretpostavku usklađenosti s europskim zakonodavstvom. MSP-ovi svoje proizvode i usluge mogu staviti na europsko tržište bez dodatnih postupaka ocjenjivanja sukladnosti.
- Primjena normi može olakšati ispunjavanje zahtjeva iz javnih natječaja i imati pozitivan učinak na tvrtkinu ocjenu.

Zašto su važne europske norme? Norme su bitan dio svakodnevnog života.

Infografika: Hrvatski zavod za norme

Nova strategija za normizaciju utvrdila je hitne normizacijske potrebe u području cjepiva i lijekova za COVID-19, recikliranja kritičnih sirovina, lanca vrijednosti čistog vodika, niskougljičnog cementa, certifikacije čipova i podatkovnih normi

kako tvrtkama koristi sudjelovanje u izradi međunarodnih norma pokazalo je da se koristi prije svega ostvaruje u financijskome smislu. Iako te uštede nisu impresivne, na jakim natjecateljskim tržištima mogu biti prevaga između dobiti i gubitka.

Utjecaj normi na rast i razvoj

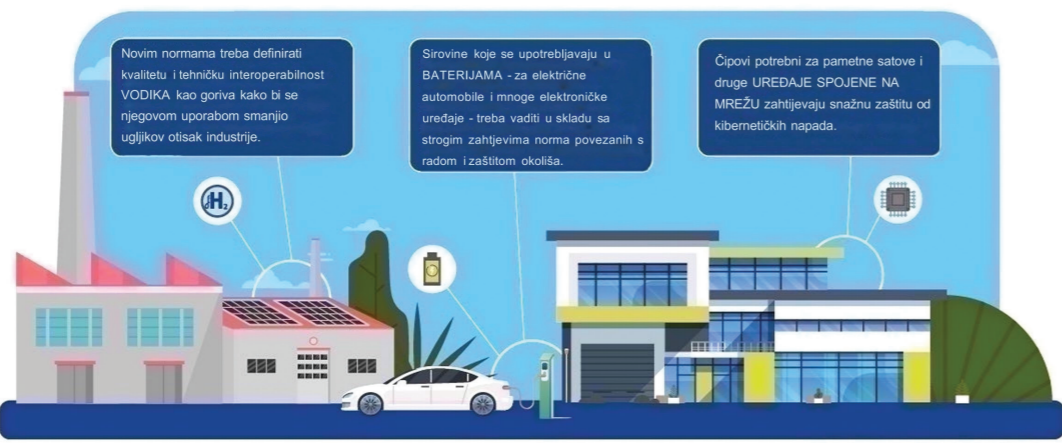
Zbog sudjelovanja u normizaciji izrađeni su tehnološki napredniji proizvodi, od čega su koristili imali i potrošači jer su proizvodi u konačnici kvalitetniji i sigurniji. Ostvaruju se i koristi od sudjelovanja u normizaciji radi umrežavanja, odnosno stvaranja poslovnih kontakata. Pokazalo se da je najveća korist utjecaj tvrtke u izradi norme. Norme mogu povećati tržišni udio ili djelovati

na njega te utjecati na smanjenje troškova. Ostvarena dobit može uvelike nadmašiti troškove sudjelovanja pa je zbog toga i za multinacionalne tvrtke i za male i srednje poduzetnike vrijedno uložiti napor i istražiti koje su norme najvažnije za njih te razviti strategiju u utjecaju na njihov razvoj.

Dostupnost odgovarajućih normi snažno utječe na gospodarski rast, norme imaju gotovo deset puta važniji učinak na gospodarstvo od onoga koji se ostvaruje koristima od inovacija. Norme pozitivno utječu na inovacije i unutarnju trgovinu, jačaju konkurentnost na međunarodnom tržištu te usmjeravaju tržište prema novim tehnologijama. Dugačak je niz pozitivnih učinaka normi na po-

Zašto nam treba nova EU strategija normizacije? Tehnologije budućnosti donose nove izazove.

Infografika: Hrvatski zavod za norme

HRVATSKI ZAVOD ZA NORME: ČLAN MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA

Kao nacionalno normirno tijelo, Hrvatski zavod za norme predstavlja hrvatske interese u nevladinim međunarodnim organizacijama za norme kao što su ISO, IEC, CEN, CENELEC, ETSI. Član je Međunarodne organizacije za normizaciju, ISO-a (International Organization for Standardization), Međunarodnoga elektrotehničkog povjerenstva, IEC-a (International Electrotechnical Commission), Europskoga odbora za normizaciju, CEN-a (European Committee for Standardization), Europskog odbora za elektrotehničku normizaciju, CENELEC-a (European Committee for Electrotechnical Standards) te Europskog instituta za telekomunikacijske norme, ETSI-ja (European Telecommunication Standards Institute).

slovanje. Norme poboljšavaju kvalitetu proizvoda i usluga, pridonose povjerenju u poduzeće i njegove proizvode i usluge, omogućuju podjelu rada putem lanca vrijednosti, poboljšavaju ugled tvrtki, potiču inovacije, pojačavaju konkurentnost, snižavaju troškove i neophodne su u dokazivanju da su ispunjeni sigurnosni i izvedbeni kriteriji. Neka ekonometrijska istraživanja povezanosti između trgovine i normi pokazala su da uporaba međunarodnih normi u pojedinoj zemlji povećava njezin uvoz i izvoz, a uporaba nacionalnih normi povećava njezin izvoz.

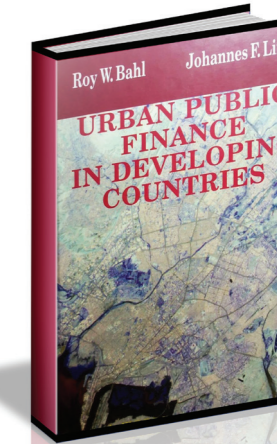
Nedovoljna edukacija stručnjaka

HZN se na nacionalnoj razini susreće sa sve slabijim zanimanjem stručnjaka za sudjelovanje u tehničkim tijelima (odborima). Utvrđen je i nedostatak stručnjaka sa znanjima i vještinama potrebnim za rad u tehničkim tijelima HZN-a u većini područja normizacije koja su planirana u godišnjem programu rada Europske unije za normizaciju za 2022. godinu. Nedovoljna edukacija o normama na nacionalnoj razini jedna je od primjedbi Europske komisije upućenih članicama EU. Primjer dobre prakse u edukaciji o normama azijske su zemlje, u kojima je normizacija postala dio nacionalnoga obrazovnog sustava. Strategija za normizaciju prepoznaje potrebu obrazovanja novih stručnjaka za normizaciju u EU s obzirom da dolazi do smjene generacija te će mnogi stručnjaci otići u mirovinu. Također, nove tehnologije, umjetna inteligencija, kibernetička sigurnost i sl. nova su područja u normizaciji koja će zahtijevati nova znanja i vještine.

S problemima se susreću i korisnici normi u EU te kao tri glavne zapreke ističu cijenu norme, cijenu za primjenu norme i velik broj upućivanja na druge norme. U članku su upotrijebljeni podaci iz doktorske disertacije HZN-ove djelatnice, dr. sc. *Ane Marije Boljanović*, 'Komunikacijska uloga norma i normizacije u suvremenom društvu', 2017. ■

Dubravka Jurlina Alibegović,
znanstvenica
s Ekonomskog
instituta u Zagrebu

Novi pogledi na ulogu gradskih vlasti

'Urban Public Finance in Developing Countries' među rijetkim je teorijskim knjigama koje se u cijelosti bave javnim financijama lokalnih vlasti, posebno onih u zemljama u razvoju

piše **VALENTINA STARČEVIĆ**

valentina.starcevic@lider.media

Iako nije sigurna da je upravo 'Urban Public Finance in Developing Countries' (The political economy of poverty, equity & growth) autora Roy W. Bahl i Johannes F. Linn, koju je 1992. izdao Oxford University Press, najviše utjecala na njezin znanstveni i stručni rad, dr. sc. Dubravka Jurlina Alibegović, znanstvenica s Ekonomskog instituta u Zagrebu, zaista se obradovala kada ju je ugledala u tjednom biltenu novih izdanja biblioteke Ekonomskog instituta.

Već je pri čitanju sadržaja znala da je dobila u ruke knjigu koju mora pažljivo i temeljito proučiti, jer joj je to bila jedna od prvih knjiga koja je isključivo obrađivala njoj dragu temu javnih financija lokalnih vlasti s naglaskom na zemlje u razvoju s teorijskoga gledišta. Do tada je, rekla je, čitala niz knjiga poznatih autora koji su samo u jednom poglavlju spomenuli financiranje lokalne vlasti i fiskalni federalizam.

Stalno obrazovanje

Za Jurlinu Alibegović ta knjiga bez sumnje pomaže u učvršćivanju stajališta o važnosti lokalne vlasti, njezinih poslova, ograničenjima i mogućnostima pri ostvarivanju različitih prihoda (porezi, naknade, transferi, pomoći) i njihovim obilježjima. Ugodno se iznenadila kada je upravo ta knjiga bila među obveznom literaturom na međunarodnom programu Fiscal Decentralization and Financial Management of Regional and Local Governments' na

Sveučilištu Harvard na kojem je sudjelovala 1996. godine.

– Naslovi cjelina odgovarali su na pitanja na koja sam i sama tražila odgovore, poput: postoji li optimalna veličina proračuna lokalne vlasti i optimalna struktura poreza na imovinu za zemlje u razvoju ili ostvaruje li se porezom na imovinu odgovarajući prihod. Neki dijelovi knjige otvorili su mi nove poglede za analizu uloge gradskih vlasti, rješenja i uvjeta koji su pridonijeli rastućem neskladu između potreba za rashodima i dostupnosti prihoda, ne samo u Hrvatskoj, nego i u razvijenim i nerazvijenim zemljama. U znanstvenom radu sasvim je prirodno stalno obrazovanje i stjecanje novih znanja koja ugrađujem u teme na kojima radim – ističe Jurlina Alibegović, koautorica knjige 'Javne financije lokalnih jedinica vlasti' iz 2008., koja je i prvi sveučilišni udžbenik u Hrvatskoj na tu temu.

Suprugov odabir

Ipak dodaje da su joj je omiljeno štivo i trileri te kriminalistički romani, koji je na neobičan način opuštaju od obveza i dnevne rutine. Čita svaki dan, barem pola sata prije spavanja, a voli knjige koje zrače posebnom atmosferom, osebnim opisima likova, interijera i mjesta. Naglašava da je vesele radnje i događaji u gradovima koje je i sama upoznala.

– Ponekad zateknem pored prijenosnog računala knjigu koju mi je suprug odabrao za čitanje. Nikada me ne razočara njegov izbor! Kao u obradi lektire u osnovnoj školi: tema, glavni likovi, sadržaj, mjesto i vrijeme radnje uvijek su pogodeni i prema mom ukusu – opisuje Jurlina Alibegović. ■